DE PUPIL

Nizozemsko / 2025 / 103 minut / režie Karin Junger / doporučený věk ? / trailer filmu naleznete zde /

Autorka materiálů: Bc. Tereza Nová

Cíl lekce:

Po zhlédnutí a následné reflexi student:

1. Rozpozná, jak může manipulace využívat důvěru, obdiv a nerovnováhu moci mezi dospělým a dítětem.
2. Analyzuje, jak filmovými prostředky vyjadřuje vnitřní konflikt, stud, izolaci a protichůdné emoce hlavní postavy.
3. Vysvětlí, jak může bezpečná reakce okolí pomoci dítěti.

Témata, předměty a klíčová slova

Témata: manipulace, důvěra, zneužívání moci, hranice, stud, mlčení, izolace, odpovědnost dospělých, dětská práva, bezpečí, reakce okolí, psychické trauma.

Předměty: filmová výchova, mediální výchova, občanská výchova, etická výchova, psychologie, prevence rizikového chování.

Klíčová slova: grooming, manipulace, důvěra, mocenská nerovnováha, osobní hranice, souhlas, stud, trauma, izolace, viktimizace, dětská práva, filmová perspektiva, neverbální komunikace.

Hlavní téma: Co potřebuje člověk, který se ocitl v manipulujícím vztahu, aby dokázal požádat o pomoc — a co musí udělat jeho okolí, aby mu skutečně pomohlo?

Před projekcí

Před projekcí se se studenty zaměříme na dvě verze plakátu k filmu.

- Prvně necháme studenty přemýšlet nad plakátem: Co je na prvním a druhém obrázku? Na každé z fotek je stejný 12 letý chlapec - jak se cítí na první a druhé fotce? Jaký mohou mít vztah postavy na prvním obrázku? Kdyby šlo o filmovou scénu, kterou dělí střih, co by se nejspíš mohlo odehrávat?

- **Zásadní je, připravit děti na projekci.** V některých dětech či mladých lidech může film vyvolat znepokojení, nepříjemné pocity. Před projekcí jasně sdělte, že film zpracovává sexuální zneužívání dítěte. V následných diskuzích se v tomto případě držíme jistých zásad - nikdy se neptáme dětí na vlastní zkušenosti, i když u jiných filmových témat dáváme prostor i těmto diskuzím. Před projekcí nabídneme dětem bezpečné zázemí - pokud by téma někomu nebylo příjemné, může to diskrétně sdělit učiteli a předčasně odejít z projekce.

  Pokud někdo svěří zkušenost se zneužíváním, naslouchejte, nevyšetřujte podrobnosti a postupujte podle pravidel ochrany dítěte a školního krizového plánu.

Po projekci: příběh filmu

Dvanáctiletý Daan miluje fotbal a obdivuje svého trenéra Riese. Trenér mu věnuje zvláštní pozornost, buduje si jeho důvěru a postupně překračuje hranice, které dospělý nikdy překračovat nemá. Daan se dostává do situace sexuálního zneužívání, které nedokáže pojmenovat ani sdílet s ostatními.

Když vyjde najevo, že trenér ubližoval i dalším chlapcům, Ries se přizná. Daan však zpočátku všechno popírá. Je rozpolcený mezi obdivem k člověku, kterému důvěřoval, studem, strachem a potřebou zachovat si vztah, který pro něj byl důležitý. Jeho okolí navíc reaguje způsobem, který jeho osamělost ještě prohlubuje.

Film DE PUPIL je výbornou ukázkou tzv. groomingu pro děti a mladistvé.

Dětský grooming (trestná činnost a psychická manipulace)

- **Co to je:** Jde o promyšlené navazování důvěrného vztahu s dítětem nebo mladistvým ze strany dospělého pachatele s cílem jeho sexuálního nebo jiného zneužití.
- **Jak probíhá:** Pachatel si buduje důvěru oběti i jejího okolí, často přes sociální sítě či chaty (v tomto případě mluvíme o **kybergroomingu**).
- **Fáze:** Získání pozornosti, navázání přátelství, izolace oběti od rodiny, postupné překračování hranic (desenzibilizace) a udržování tajemství.

Díky tomuto filmu máme jedinečnou šanci ukázat žákům, jakým způsobem si dospělý může budovat s dítětem intimní vztah, který směřuje k sexuálnímu zneužívání. Na postavě Daana je patrné, že je v tomto věku těžké rozeznat, co je špatně a stále důvěřuje osobě, která mu ubližuje. Dítě je zmatené a neumí situaci pojmenovat, natož se někomu svěřit. Když se provalí, že učitel zneužívá děti a je tedy viníkem, dítě samo cítí vinu a ani v této fázi se nedokáže svěřit. Film ukazuje krok po kroku budování důvěry, manipulaci a postupnou změnu v chování dítěte tak, jak bychom stěží dokázali dětem vysvětlit slovy. Proto může film sloužit jako vynikající pomůcka dětem a mladistvým v rozkličování nevhodného chování dospělých.

- Začneme rozborem příběhu. Pojďme si popsat strukturu příběhu za pomoci dramatického oblouku. Dramatický oblouk si napište na tabuli či vizuálně zpracujte. Později do něj budeme zasazovat vývoj postav v jednotlivých fázích příběhu, a proto je dobré, mít jej na očích:

- **<u>Úvod</u>**: Představení postav, prostředí a situace. Seznamujeme se s Daanem a jeho kamarády. Zjišťujeme, že miluje fotbal a že má na první pohled skvělého trenéra, který je téměř součástí rodiny.
- **<u>Zápletka</u>**: Většinou prvotní konflikt, který naruší rovnováhu příběhu. V tomto filmu je to počátek podivného chování trenéra - pouští Daaneovi pornografii, chová se zvláštně, tvrdí mu, že je to přirozené a v pořádku.
- **<u>Vyvrcholení</u>**: Situace se komplikuje. Dochází k častému zneužívání a k Daanovu zmatení. Postupně se vzdaluje členům rodiny. Trenér je obviněn ze sexuálního zneužívání.
- **<u>Rozuzlení</u>**: Daan prvně chrání sebe i trenéra lží. Postupně je odhalena pravda.
- **<u>Závěr</u>**: Rodina hledá cestu k Daanovi. Film končí společným odchodem rodiny z fotbalové akce.

Postavy v příběhu: budování důvěry a manipulace

Studenti mají před sebou nákres / graf dramatického oblouku a dle částí příběhu se snaží popisovat vývoj samotné manipulace, postupného zneužívání a vývoj obou hlavních postav:

- Trenér nezískává Daanovu důvěru násilím od samého začátku. Jaký je trenér v **úvodní** části filmu? Jaké má postavení v Daanově rodině?
  - *V **úvodu** filmu je trenér docela sympatickou postavou (počítáme však s tím, že děti již vědí, o čem film bude, připravili jsme je na to, takže mohou mít již od začátku podezření), vypadá to, že mu na Daanovi záleží a že se snaží být přátelský. Rodina ho považuje za rodinného přítele.*
- Kdy jsi ty jako divák/divačka začal/a mít podezření, že ve vztahu s trenérem nebude něco v pořádku?
  - *Protože jsme děti s tématem filmu seznámili, mohou mít podezření na trenéra od začátku - je až moc přátelský, neustále se Daana dotýká, jeho zájem přesahuje hranice běžného zájmu trenéra o svého hráče, občas se chová dětinsky, nemá zábrany (svléknutí ve sprše jako hra).*
- Důležitá **část příběhu** je obvinění trenéra z několika sexuálních zneužívání dětí. Jak se v této části příběhu cítí Daan?
  - ***Vyvrcholení** příběhu směřuje k obvinění trenéra ze sexuálního zneužívání. Daan začíná být více uzavřený, nevrlý, pro okolí nečitelný a komplikovaný. Zdá se, že jej rodina hodnotí negativně: je náladový a nechce s námi komunikovat. Zatímco se v Daanovi odehrávají emoce, se kterými si sám neví rady. Ale také neumí problém pojmenovat a požádat o pomoc. Když se provalí trenérovo zneužívání, Daan jej dokonce brání. Mísí se v něm pocity studu, strachu a také zklamání z osoby, které tolik důvěřoval.*
- V části **rozuzlení** se přichází na zločin trenéra a na Daanovo zneužívání. Jak s těmito informacemi nakládá rodina? Myslíš, že reagují nápomocně a správně?
  - *Rodina se snaží Daanovi pomoci. Ovšem jejich reakce spíše ubližují. Maminka křičí: "Proč jsi nám nic neřekl?" Sama bojuje s pocitem studu a také vztekem, že na to nepřišla dříve. Ovšem svou reakcí může ještě více prohloubit Daanův pocit viny. Všichni se ho snaží obejmout. Ale Daan má za sebou sexuální tělesné zneužití a zklamání důvěry - obejmutí nemusí přijmout jako vhodné. Naopak.*

Zkusíme s dětmi krátké cvičení. Místo toho, abychom řešili jejich vlastní pocity, zkusíme probrat, jak případně opatrně pomoci někomu, kdo by se v takové situaci nacházel. Žákům rozdáme role a oni reagují z pozice vybrané postavy:

- MAMINKA - Jsem plná vzteku, že někdo ublížil mému dítěti. Ale musím své emoce nechat stranou. Co ode mě Daan teď nejvíce potřebuje?
- KAMARÁD - Možná, že ostatní budou Daana popichovat za to, co se mu stalo. Jak ho mohu podpořit?
- NOVÝ TRENÉR KLUBU - Nemám to jednoduché, potřebuji opět získat důvěru dětí. Co mohu udělat?
- BRATR - V čem bych Daanovi mohl pomoci nebo mu udělal radost?

Filmová řeč

Film není jen příběhem o zneužívání. Je také psychologickým portrétem dítěte, jehož vnitřní svět se rozpadá a které se stále snaží pochopit vztah k člověku, kterého obdivovalo.

- Kamera sleduje především Daanovo prožívání situace. Ptáme se dětí, co o Daanovi a jeho pocitech s jistotou víme a co si můžeme domyslet dle jeho reakcí a výrazů.
- Proměna postavy: Vývoj Daanovy postavy a jeho chování je ve filmu velmi důležitý. Na začátku je to veselý kluk, který miluje fotbal. Postupně se z něj stává tichý a smutný chlapec.
- Herectví a neverbální komunikace: Daan vyjadřuje stud, nejistotu a svůj vnitřní konflikt i beze slov. Můžeme se se studenty vrátit k obrázku z plakátu (2.obrázek) a popsat Daanovu tvář a jeho výraz.
- Scéna z filmu - děti procházejí scénu z filmu podle fotografií (v metodickém listu pro děti) a popisují, jak na ně scéna působí. Rodiče se postupně snaží dostat blíž a blíž k Daanovi, zahlcují jej dotazy a Daan dělá jakoby nic. Ale cítíme velké napětí a je zřejmé, že postava brzy projeví emoce.

Závěrečné cvičení, které si mohou připravit sami/y studenti/studentky

Na internetu existují různá videa s názvem good touch / bad touch. Jsou spíše pro menší děti a pomáhají dětem rozeznat, který dotek od dospělého je ještě v pořádku a na který už by mohly děti zareagovat: Ne! Tohle se mi nelíbí. Nebo se svěřit jinému dospělému. Zkusíme se studenty podobné cvičení. Mohou si napsat dokonce sami příklady. Jeden pak příklady předčítá a ostatní rozhodují, zda je to v pořádku nebo zda se jedná o překročení hranice:

Příklady:

- Trenér oceňuje celý tým za jeho práci.
- Dospělý nabízí dítěti zvláštní výhody, pokud bude trávit čas jen s ním.
- Dospělý žádá dítě, aby před rodiči tajilo jejich komunikaci.
- Dítě řekne, že mu určité chování není příjemné, a dospělý jeho hranici respektuje.